

КЛУЧНИ РЕЗУЛТАТИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

“УПОТРЕБА НА ПСИХОАКТИВНИ СУПСТАНЦИ КАЈ ОПШТАТА ПОПУЛАЦИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА”

Целта на научно-истражувачкиот проект "Истражување за употреба на психоактивни супстанции кај општата популација во Република Македонија" спроведен во 2017 година од Институтот за јавно здравје на Република Македонија беше да се соберат податоци за преваленцата на употреба на различни видови на супстанции меѓу општата популација, како и релевантни подгрупи на население. Важно е да се истакне дека резултатите се однесуваат на целната популација која за целта на ова истражување ги опфаќа сите жители на Република Македонија на возраст меѓу 15 и 64 години кои живеат во приватните домаќинства (N = 3.500), (во понатамошниот текст претставени како сите возрасни). Во овој демографски контингент имало 1.457.092 жители (попис 2002 година). Исто така, одделно беа презентирани резултатите за возрасната група од 15-34 години (N = 1.798), (во текстот подолу наречени млади возрасни). Во овој демографски контингент имало 591.702 жители (попис 2002). Понатаму, најважните резултати за сите возрасни лица се претставени според возраста и полот.

ТУТУН

Преваленца на активна потрошувачка на тутун

- Околу еден од двајца возрасни е активен пушач (46%).
- Меѓу младите возрасни, 40,2% пријавиле дека се активни пушачи.
- Процентот на активни пушачи е највисок во возрасните групи 35-44 (57,6%), а потоа следи 45-54 (54,4%) возрасна група.
- Процентот на активни пушачи кај мажите (54,1%) беше многу поголем во споредба со женските активни пушачи (33,3%).

Животна преваленца на потрошувачката на тутун

- Повеќе од половина од сите возрасни пријавиле дека некогаш пушеле тутун во својот живот (55,4%).
- Животна преваленца на потрошувачката на тутун кај младите возрасни е 50,7%.
- Највисока преваленца во текот на животот на потрошувачката на тутун е кај возрасната група од 35-44 години (62,6%).
- Животна преваленца на потрошувачката на тутун е многу поголема кај мажите (63,2%) отколку кај жените (43,1%).

АЛКОХОЛ

Преваленца на употреба на алкохол

- Мнозинството од сите возрасни лица пријавиле дека некогаш го консумирале алкохолот во текот на нивниот живот (86,4%). Исто така, 59,2% од сите возрасни лица пријавиле консумирање алкохол во текот на минатата година, како и во текот на последните 30 дена.
- Животна преваленца на потрошувачката на алкохол кај младите возрасни е 76%. Во истата старосна група минатата година и минатиот месец стапката на преваленца на алкохол изнесуваше 67,8%.
- Највисока потрошувачка на алкохол во животот е пронајдена кај возрасната група 25-34 (76,9%), по што следи 74,7% кај возрасната група 15-24. Највисока преваленца на употреба на алкохол минатата година и во минатиот месец е кај истата возрасна група 15-24 (68,5%).
- Преваленцата на употреба на алкохол била повисока кај мажите отколку кај жените - животната преваленца била 70,4% кај мажите и 56,6% кај жените. Истата преваленца за консумирање алкохол меѓу мажите и жените е пронајдена и за минатата година и минатиот месец - 64,8% и 50,5%, соодветно.

Фреквенција на консумирање алкохол

- Меѓу сите возрасни 42,9% пријавиле консумирање алкохол еднаш месечно или помалку. Алкохолот се консумира 2 до 4 пати месечно од 30,3% од сите возрасни лица, 2 до 3 пати неделно се користи алкохол кај 16,1% од сите возрасни и 4 пати неделно или повеќе кај 8,9% од сите возрасни.
- Меѓу младите возрасни, 46% пријавиле дека консумираат алкохол еднаш месечно или помалку. Алкохолот се консумира 2 до 4 пати месечно кај 32,3% од младите, 2 до 3 пати неделно кај 14,1% од младите, и 4 пати неделно или повеќе кај 5,8% од младите.
- Конзумирањето алкохол 4 пати неделно или повеќе било најчесто присутно кај возрасната група 55-64 (16,9%).
- Речиси четири пати повеќе мажи отколку жени пријавиле дека консумираат алкохол 4 пати неделно или повеќе (11,7% и 3,4%, соодветно).

Вид на алкохол што најчесто се користи

- Меѓу сите возрасни, 35,4% обично конзумираат пиво, 30,9% конзумираат вино и 16,6% конзумираат жесток пијалок. Само 8,3% од испитаниците пријавија дека конзумираат нешто друго освен веќе споменатите три типа на алкохолни пијалоци.
- Меѓу младите возрасни, 36% пријавиле конзумирање пиво. Виното се конзумира од 33,6% од испитаниците во оваа група, додека други пијалоци се конзумирани од 12,8% испитаници. Жестокиот пијалок е тип на пијалок кој го користеле само 8,2% од младите.
- Во сите возрасни групи најомилен пијалок е пиво во споредба со помалку омилените други пијалоци. Пивото е најчесто избран пијалок кај возрасната група 15-24 (39,7%), виното кај возрасната група 25-34 (35,2%), жестокиот пијалок кај возрасната група 55-64 (39,6%) и други пијалоци кај возрасната група 15-24 (13,2%).
- Речиси два пати повеќе мажи отколку жени го пријавиле пивото како алкохолен пијалок што би го одбрале (40,8% и 24,8%, соодветно), а речиси два пати повеќе жени отколку мажи пријавиле дека би избрале вино (43,8% и 24,2%, соодветно).

Честота на пиење алкохол дури и во мали количини во текот на последните 12 месеци

- Меѓу сите возрасни, повеќето од испитаниците или 27,8% пријавиле дека конзумираат алкохол два до три дена месечно, додека 15% пријавиле дека конзумираат алкохол 1 ден месечно. Најнискиот процент на испитаници на возраст меѓу 15 и 64 години пријавиле дека конзумираат алкохол 1 ден во годината. Околу 3,3% од испитаниците во оваа група конзумираат алкохол секој ден и 2,9% 5-6 дена во неделата.
- Меѓу повеќето млади луѓе, или 27,4% пријавиле конзумирање алкохол 2-3 дена месечно, по што следеле 16,4% кои пријавиле конзумирање на алкохол 1 ден месечно и 16% кои конзумирале 1-2 дена неделно. Процентот на испитаници кои пријавиле конзумирање алкохол 1 ден во годината беше значително низок (2%).
- Во сите возрасни групи, повеќето од испитаниците пријавиле употреба на алкохол 2-3 дена во месецот. Секојдневна употреба на алкохол е најмногу доминантна кај возрасната група 55-64 (5,9%) проследена со 45-54 (3,3%) и 35-44 (2,9%).
- Повеќето машки и женски пиеле алкохол 2-3 дена во месецот (28,8% наспроти 26,1%). Секој ден пиење алкохол пријавиле 4% машки и 1,8% женски, како и 5 -6 дена неделно пријавиле 4% машки и 0,8% женски.

Фреквенција на пиене шеќерни пијалаци или повеќе алкохолни пијалаци во истата прилика

- Шеќерни пијалаци или повеќе алкохолни пијалаци во иста прилика (тешко пиене) пиеле еднаш месечно 6,7% од сите возрасни лица, 1-2 дена неделно 3,6%, а дневно или најмалку 3 пати неделно 4,7% од сите возрасни. Нешто околу една четвртина од сите возрасни (25%) пријавиле тешко пиене многу помалку од еднаш месечно.
- Шеќерни пијалаци или повеќе алкохолни пијалаци во иста прилика (пиене) еднаш месечно пиеле 8,7% од младите возрасни, 1-2 дена неделно 4,4%, а дневно или најмалку 3 пати неделно 5,1% од младите. Нешто повеќе од една четвртина од младите (27,6%) пиеле многу помалку од еднаш месечно.
- Секојдневното тешко пиене беше најмногу застапено кај возрасната група 15-24 (1,7%), проследено со 55-64 возрасна група (1,5%). Околу 1% од испитаниците кај сите други возрасни групи пријавиле секојдневно користење повеќе пијалаци со најниска застапеност кај возрасната група 35-44 (0,1%). Во групата од 25-34 години, процентот на оние кои пријавиле тешко пиене еднаш месечно (8,1%) бил највисок, а следеле оние кои пријавиле дека многу пијат 1-2 дена неделно (4,5%). Во групата 15-24 години, процентот на оние кои пријавиле дека пијат многу, помалку од еднаш месечно (29,3%) е највисок.
- Пиенето многу алкохол помалку од еднаш месечно е застапено со 27,3% кај мажите и 20,3% кај жените. Мажите почесто пријавиле тешко пиене од жените. Двојно повеќе мажи (5,9%) од жените (2,3%) пријавиле пиене во голема мера дневно или најмалку 3 дена во неделата.

Број на алкохолни пијалаци во иста прилика

- Најголем дел од испитаниците (53,1%) во групата на сите возрасни пријавиле пиене на 1-3 алкохолни пијалаци во една прилика проследено со 25,3% кои пријавиле пиене меѓу 4-6 алкохолни пијалаци. Пиенето помеѓу 16-20 пијалаци во една прилика било пријавено од 0,5% од испитаниците, а потоа 0,8% од нив пријавиле пиене повеќе од 20 пијалаци.
- Во возрасната група 15-34 околу 13,1% известија за пиене 7-10 пијалаци во една прилика. Пиене повеќе од 11 пијалаци во една прилика беше пријавено од 5,6% од испитаниците.
- Мнозинството претставници во сите возрасни групи пријавиле пиене 1-3 алкохолни пијалаци во една прилика со највисок процент кај возрасната група 45-54 (69,1%), проследено со возрасната група од 55-64 години (62,2%). Возрасната група 35-44 имаше најголем процент од испитаниците (12%) кои пријавија пиене повеќе од 11 пијалаци во една прилика проследено со возрасната група 15-24 со 6,8% и возрасната група 25-34 со 4,8%.

- Сличен процент на мажи и жени пријавиле дека пијат 6-10 алкохолни пијалоци (9,7% наспроти 7,8%) и 11-15 пијалоци (2,3% машки и 2,2% женски) во една прилика. Пиенење повеќе од 15 пијалоци во една прилика известиле 1,5% машки и 1% женски.

ЛЕКОВИ

Преваленца на земање седативи и / или транквилизери (средства за смирување) минатата година

- Во годината пред истражувањето 32,5% од сите возрасни лица земале седативи и / или средства за смирување барем еднаш.
- Минатата година, преваленцата на земање на седативи и / или средства за смирување кај возрасни беше 23,2%.
- Највисоката преваленца на земање седативи и / или средства за смирување во текот на годината беше кај возрасната група од 55-64 години (52,3%).
- Минатата година преваленцата на земање на седативи и / или средства за смирување кај жените е поголема кај жените (39,3%) отколку кај мажите (28,1%).

Преваленца за земање седативи и / или средства за смирување во минатиот месец

- Во месецот пред истражувањето, 24,1% од сите возрасни лица најмалку еднаш земале седативи и / или средства за смирување.
- Просечната преваленца на земање на седативи и / или средства за смирување кај младите беше 14%.
- Највисоката преваленца на земање седативи и / или средства за смирување во текот на минатиот месец беше кај возрасната група од 55-64 години (47,6%).
- Просечната преваленца на земање на седативи и / или средства за смирување беше за една третина повисока кај жените (31,4%) отколку кај мажите (19,5%).

Фреквенција на земање на седативи и / или средства за смирување минатиот месец

- Околу 38,7% од сите возрасни и 60,6% од младите возрасни пријавиле дека земале седативи и / или средства за смирување еднаш во минатиот месец. Процентот на користење на седативи и / или средства за смирување 4 пати неделно за минатиот месец кај возрасните 15-64 е три пати поголем во споредба со младите возрасни 15-34 (20,1% наспроти 7,5%)
- Возрасната група 55-64 е главен потрошувач на седативи и / или средства за смирување, околу 38,5% од нив ги користат 4 пати неделно. Испитаниците на возраст 15-24 пријавиле употреба седативи и / или лекови за смирување 4 пати неделно во 9,5%.

- Земањето седативи и / или средства за смирување во текот на минатиот месец беше повисоко кај жените отколку кај мажите. Поточно, 21,9% од жените и 19% од мажите известува дека земале седативи и / или средства за смирување 4 пати неделно во текот на минатиот месец.
- Претставниците на возраст од 55-64 во 17,9% користеле седативи и / или средства за смирување 20 или повеќе дена во текот на последните месеци, што е три пати повеќе од возрастната група 45-54 (6,1%) и седум пати повеќе од возрастната група 35-44.
- Жените од сите возрастни групи во споредба со мажите користат седативи и / или средства за смирување повеќе денови во месецот.

Извор за набавка на седативи и / или средства за смирување кога тие последен пат се користеле

- Со оглед на проблемот со земање на седативи и / или средства за смирување, важно е да се нагласи дека 69,2% од сите возрастни и 53,6% од младите возрастни пријавиле дека последен пат кога користеле седативи и / или средства за смирување тие биле препишани од лекар. Употребата на седативи и / или средства за смирување со рецепт се зголемува со зголемување на возраста.

Причина за земање седативи и / или средства за смирување

- Освен кај возрастната група од 55-64 години каде главно биле користени седативи и / или средства за смирување поради лекување на болест (44,8%), мнозинството претставници во сите возрастни групи пријавиле дека им треба седатив за да се релаксираат (25,1 % кај 45-55 возрастна група, 31,6% кај возрастната група 15-24, 31,9% кај возрастната група 25-34 и 34,7% кај 35-44 возрастна група).

ИЛЕГАЛНИ ДРОГИ

Животна преваленца на земање илегални дроги

- Меѓу сите возрастни, 8,9% пријавиле дека некогаш земале илегални дроги за време на нивниот живот. Најчесто употребена илегална дрога бил канабисот, а 8,2% од сите возрастни пријавиле земање на оваа дрога во одреден момент од нивниот живот. Животната преваленца за земање други видови на недозволени дроги беше значително пониска: екстази 1,6%, амфетамини 1,1%, хероин 1,1%, ЛСД 0,5% и кокаин 1,3%.
- 16,1% од младите возрастни пријавиле дека некогаш користеле било каква недозволена дрога за време на нивниот живот. 15% кај оваа возрастна група пријавиле земање марихуана во одреден момент од животот, додека кај другите нелегални дроги животната преваленца е: екстази 2,8%, хероин 1,7%, амфетамини 2,1%, кокаин 2,5 % и ЛСД 1%.

- Највисоката преваленца во текот на животот за земање на каква било недозволена дрога е меѓу оние на возраст помеѓу 15-24 години (18,9%), со намалување пропорционално со возраста.

- Малку повеќе мажи од женски возрасни пријавиле дека некогаш користеле некоја недозволена дрога барем еднаш во својот живот (10,3% и 6,7%, соодветно). Користење на канабисот во текот на животот исто така беше различно кај половите, со доминација кај мажите (9,9%) отколку кај жените (5,6%).

Животното користење на екстази беше застапено со 1,7% кај мажите и 1,4% кај жените, амфетамините биле користени од 1,3% мажи и 0,8% од жените, кокаинот го користеле 1,7% од мажите и 0,7% од жените, хероин се користел од 1,6% мажи и 0,4% жени, а ЛСД има најниска преваленца во текот на животот - ја користеле 0,6% мажи и 0,6% жени.

Преваленца на земање илегални дроги во минатата година

- Меѓу сите возрасни, 6,9% пријавиле дека користеле некаков вид на недозволена дрога најмалку еднаш во текот на годината пред истражувањето. Канабисот е најчесто користена дрога, а 6,6% од сите возрасни пријавиле дека го користеле во текот на минатата година. Преваленцата за минатата година за земање какви било илегални дроги, освен канабис изнесува: екстази 0,8%, амфетамини 0,6%, кокаин 0,9%, хероин 0,8%. и ЛСД 0,3%.

- 12,6% од младите возрасни лица се изјасниле дека користеле некаков вид на недозволена дрога во текот на минатата година. Повеќе од еден од десет млади возрасни пријавиле дека користеле канабис најмалку еднаш во текот на минатата година (12,5%). Преваленцата за минатата година за земање на какви било илегални дроги, освен канабисот, беше значително помала: екстази 1,6%, амфетамини 1,3%, кокаин 1,8%, хероин 1,5% и ЛСД 0,5%.

- Највисоката стапка на преваленца во минатата година за земање на какви било незаконски дроги беше меѓу испитаниците во групата 15-24 години (15,4%), проследено со другите возрасни групи.

- Преваленцата за минатата година за земање на која било илегална дрога кај испитаниците на возраст помеѓу 15 и 64 години беше малку повисока кај мажите, во споредба со жените (8,5% и 4,4%). Просечната преваленца на земање поединечни видови дроги кај испитаниците на возраст помеѓу 15 и 64 години беше поголема кај мажите отколку кај жените. Просечната стапка на преваленца на земање канабис кај мажите изнесуваше 8,3%, а кај жените 4%, додека пак стапките на преваленца во минатата година за земање на други видови недозволени дроги беа прилично ниски, но сепак помеѓу 1-2%, освен амфетамин и ЛСД под 1%.

Преваленца на земање илегални дроги во минатиот месец

- Во месецот пред истражувањето, 4,3% од сите возрасни пријавиле дека користеле било какви недозволенни дроги. Најчесто користената недозволена дрога била канабисот, а 4,1% од сите возрасни пријавиле земање на оваа дрога во текот на минатиот месец. Стапките на преваленца во минатиот месец за земање други видови на недозволенни дроги беа значително пониски: екстази 0,4%, амфетамини 0,4%, хероин 0,7%, кокаин 0,4% и ЛСД 0,2%.
- Стапката на преваленца во минатиот месец за земање какви било незаконски дроги кај младите е 10,4%. Меѓу младите возрасни, 8% пријавиле земање канабис во текот на минатиот месец, а стапката на преваленца во минатиот месец за земање какви било дроги, освен канабисот, била: амфетамини 0,8%, хероин 1,3%, кокаин 0,9%, ЛСД 0,3% и екстази 0,8%.
- Највисоката стапка на преваленца во минатиот месец за земање на какви било незаконски дроги беше меѓу оние на возраст од 15-24 години (10,8%), а потоа следат другите возрасни групи.
- Стапката на преваленца во минатиот месец за земање на какви било незаконски дроги е значително поразлична помеѓу родовите (5,4% кај мажите и 2,6% кај жените). Стапките на преваленца во минатиот месец за земање на поединечни видови дрога кај испитаниците на возраст помеѓу 15 и 64 беа повисоки за мажите отколку за жените. Резултатите беа: канабис (5,3% машки и 2,5% за жени); екстази (0,6% мажи и 0,1% жени); амфетамини (0,5% мажи и 0,2% жени); кокаин (0,7% машки и 0,1% жени); хероин (1% мажи и 0,2% жени); и ЛСД (0,2% машки и 0% жени).

СТАВОВИ ЗА УПОТРЕБАТА НА ПСИХОАКТИВНИТЕ СУПСТАНЦИ И ПЕРЦЕПЦИЈА НА РИЗИЦИ ПОВРЗАНИ СО УПОТРЕБА НА ПСИХОАКТИВНИ СУПСТАНЦИИ

Мислења за користење / пробање на недозволенни дроги

- Мнозинството од сите возрасни (81,8%) не се согласуваат дека луѓето пушат марихуана или хашиш редовно, 2,9% се согласуваат, а останатите (6,6%) имаат неутрално мислење. Несогласување со изјавата дека на луѓето треба да им се дозволи да пушат марихуана или хашиш редовно се зголемува со зголемување на возраста. Машките се повеќе наклонети отколку жените да не се согласуваат со луѓето да пушат марихуана или хашиш редовно (79,8% и 84,9%, соодветно).
- Околу 73,3% од сите возрасни не одобруваат пробање марихуана еднаш или двапати, и 76,1% не го одобруваат повремениот пушењето марихуана. Ова мислење се зголемува со зголемување на возраста.
- Од сите возрасни лица, 3,6% изјавиле дека се согласуваат луѓето да пробаат екстази еднаш или двапати, а 2,6% одобруваат пробање хероин еднаш или два пати.

Несогласување со изјавата дека луѓето треба да пробаат незаконски дроги е карактеристична за сите возрасни и полови групи.

Мислења за пиење алкохол

- Мнозинството од сите возрасни 51,2% изјавиле дека не се согласуваат да се проба еден или два алкохолни пијалоци неколку пати неделно. Сепак, 35% од испитаниците го одобруваат ова однесување. Одобрувањето на ваквото однесување малку се намалува со зголемување на возраста.
- Мажите беа малку посклони од жените да одобруваат пиење едно или две пијалоци неколку пати неделно (38,1% и 30%, соодветно)

Перцепција на ризик поврзан со конзумирање тутун и пиење алкохол

- Повеќе од половина од сите возрасни (56,3%) сметаат дека постои голем ризик од пушење на една или повеќе кутии цигари дневно. Стапката на согледан голем ризик од пушење или повеќе кутии цигари дневно се зголемува со зголемување на возраста. Жените биле малку посклони од мажите да проценат голем ризик од пушење една или повеќе кутии цигари дневно (83,2% и 86,4%, соодветно).
- Кај сите возрасни лица, само 6,3% го проценуваат ризикот од пиење пет или повеќе алкохолни пијалоци секој викенд како голем ризик, 48,3% го сметаат ова за умерен ризик и 23,9% како мал ризик. Стапката на согледан голем ризик од пиење пет или повеќе алкохолни пијалоци секој викенд се зголемува со зголемување на возраста. Обата пола имаат сосема слични перцепции на овој ризик како голем (6,2% и 6,3%, соодветно)

Перцепција на ризик поврзан со земање илегални дроги

- Ризикот поврзан со редовно пушење канабис беше оценет како голем кај 69,2% од сите возрасни. Жените беа малку посклони од мажите за да го проценат ризикот од редовно пушење канабис како голем (73,8% жени во споредба со 66,8% од мажите).
- Ризикот поврзан со пробување на кокаин бил оценет како голем кај 75,1% од возрасните.
- Процентот на согледан голем ризик од употребата на сите недозволени дроги се зголемува со зголемување на возраста.

СТАВОВИ ЗА ДОСТАПНОСТА НА ДРОГА ВО Р.МАКЕДОНИЈА

Личен пристап до одделни видови на дроги

- Според перцепцијата за личен пристап до канабис, екстази, амфетамини, кокаин, хероин и ЛСД, мнозинството од сите возрасни пријавуваат дека е невозможно, многу

тешко или тешко, за 55,1% за канабис, 63,4% за екстази, 66,8% за екстази, 69,6% за кокаин, 70% за хероин и 69% за ЛСД. Со зголемување на возраста, се зголемува процентот на луѓе кои сметаат дека ќе биде тешко да се набават недозволените дроги. Мажите почесто од жените пријавија перцепција дека за нив тоа би било прилично лесно или многу лесно да се набават овие видови дроги.

Лично познавање луѓе кои земаат илегални дроги

- Во однос на личното познавање на луѓе кои земаат незаконски дроги, сите возрасни лица (15-64 возрасна група) се изјасниле како што следи: канабис (55,8%), екстази (25,1%), амфетамини (15%), кокаин (8,9%), хероин (6,2%) и ЛСД (0,8%).

ПОНУДА НА ИЛЕГАЛНИ ДРОГИ

Лично да им се понудат илегални дроги - фреквенции во тек на минатата година

- На сите возрасни лица на кои им се нуделе илегални дроги: марихуана (12,7%), хероин (3,4%), кокаин (3,8%), екстази (4,6%), амфетамини (3,9%) и ЛСД (2,7%).
- На младите луѓе на кои им се нуделе илегални дроги: марихуана (21,1%), хероин (6,2%), кокаин (6,8%), екстази (8,8%), амфетамини (7,7%) и ЛСД (5,2%).
- Во врска со извештајот за сите возрасни и млади возрасни лица, на мнозинството од нив им биле понудени 1-2 пати илегални дроги најчесто во приватни домови или места, по што следеше отворено јавно место.

НОВИ ПСИХОАКТИВНИ СУПСТАНЦИИ

- Животната преваленца за употреба на нови психоактивни супстанции останува ниска (0,6%)
- Минатата година преваленцата на употреба на нови психоактивни супстанции беше 0,6% кај општата популација на возраст од 15 до 64 години, а 1,1% кај младите возрасни лица (15-34 години).

АНАБОЛИСКИ СТЕРОИДИ

- Животната преваленца на употреба на анаболни стероиди кај општата популација на возраст од 15 до 64 години е 2,6%, а кај младите 3,9% со доминација кај младите мажи.
- Минатата година и минатиот месец преваленциите се под 1%.